

LJUDSKA PRAVA U HRVATSKOJ

pregled
stanja
za
2016.
godinu

KUĆA LJUDSKIH PRAVA ZAGREB
Članica Human Rights House Network

SADRŽAJ

UVOD	3
METODOLOGIJA	4
OPSEG MEĐUNARODNIH OBVEZA I SURADNJA S MEĐUNARODNIM MEHANIZMIMA I INSTITUCIJAMA ZA LJUDSKA PRAVA	5
PRAVOBRANITELJSTVA I NEZAVISNE INSTITUCIJE ZA LJUDSKA PRAVA	6
JAVNE POLITIKE LJUDSKIH PRAVA	6
JEDNAKOST I SUZBIJANJE DISKRIMINACIJE	6
Diskriminacija na temelju spola	7
Diskriminacija na temelju dobi	7
EDUKACIJA, TRENINZI I PODIZANJE SVIJEŠTI O LJUDSKIM PRAVIMA	8
SLOBODA IZRAŽAVANJA I MEDIJSKE SLOBODE	9
Neprofitni mediji	9
Hrvatska radiotelevizija	9
Vijeće za elektroničke medije	9
SLOBODA UDRUŽIVANJA I BRANITELJI LJUDSKIH PRAVA	10
PRAVO NA PARTICIPACIJU U JAVNOM ŽIVOTU I PRAVO NA GLASOVANJE	11
PRAVO NA PRISTUP PRAVDI KROZ SUSTAV BESPLATNE PRAVNE POMOĆI	12
SUSTAV PODRŠKE ŽRTVAMA I SVJEDOCIMA	12
ZLOČIN IZ MRŽNJE	13
LJUDSKA PRAVA ŽENA	13
Nasilje u obitelji i rodno uvjetovano nasilje	13
Seksualno i reproduktivno zdravlje	14
TRAŽITELJI AZILA I OSOBE POD SUPSIDIJARNOM ZAŠTITOM	15

UVOD

1. Stanje ljudskih prava u Hrvatskoj u 2016. godini zabilježilo je svoj najdramatičniji pad u proteklih deset godina. Glavni razlog takvog naglog i sistemskog srozavanja cjelokupnog nacionalnog sistema zaštite i promocije ljudskih prava nalazi se u politici.
2. Dolazak na vlast Domoljubne koalicije i početak njihova kratkog, ali destruktivnog mandata, obilježen je nasrtajem izvršne vlasti i parlamentarne većine na slobodu i neovisnost medija, organizacije civilnog društva, nezavisne institucije i regulatorne agencije. Veći dio godine obilježila je neliberalna vlast Oreškovićeve Vlade koja je u dobrom dijelu provodila politike suprotne normama i standardima ljudskih prava.
3. Neprihvatanje izvješća o ljudskim pravima Pučke pravobraniteljice i nekih posebnih pravobraniteljstava, odnosno relativizacija kršenja ljudskih prava i preporuka za poboljšanje sustava koje ove institucije opetovano godinama ponavljaju, bile su ozbiljan udar neovisnost i funkcionalnost nacionalnog sistema zaštite i promocije ljudskih prava.
4. Smanjivanje javnog novca za rad organizacija za ljudska prava preko noći i bez provedene javne rasprave bio je pokušaj Vlade da ušutka i otkloni kritičke glasove i jedan od stupova demokratskog života. Kampanja omalovažavanja i portretiranja nevladinih organizacija za ljudska prava kao neprijatelja države i naroda sustavno je provođena u dijelu medija i u Hrvatskom saboru, od zastupnika vladajuće većine.
5. Ionako loša situacija na medijskoj sceni dodatno je pogoršana Vladinim pritiskom na neovisne medije i novinare kroz ukidanje javnog financiranja. Napadi na novinare i vrijeđanja zbog novinarskog posla još su jače prodrli u javni diskurs, a takvo je ponašanje bilo djelomično legitimizirano i od ondašnjeg ministra kulture.
6. Hrvatska radiotelevizija postala je poprište političkih obračuna i nadzora. Više od 70 zaposlenika HRT-a je ostalo bez posla, premješteno na druga radna mjesta ili de facto degradirano.
7. Prijevremenim parlamentarnim izborima došlo je do sastavljanja nove parlamentarne većine koja je najavila zaokret i otklon od neliberalnih politika Oreškovićeve Vlade. U trenutku pisanja ovih redaka nije moguće predvidjeti hoće li do toga zaista i doći. Međutim, važno je istaknuti da će se ispunjenje ovog obećanja morati mjeriti uspjehom u popravljaju učinjene štete u prvom koraku, dok u drugom očekujemo vraćanje ljudskih prava na političku agendu.

METODOLOGIJA

8. Ovaj Pregled stanja ljudskih prava u Hrvatskoj za 2016. godinu predstavlja kontinuirani napor Kuće ljudskih prava Zagreb da, u suradnji s organizacijama civilnog društva koje se bave zaštitom i promicanjem ljudskih prava u specifičnim područjima, objedini sistemske probleme u zaštiti, poštivanju i promociji ljudskih prava u predmetnoj godini.
9. Iako ima ambiciju pokriti i zahvatiti sva područja života u kojima postoje sistemski problemi i kršenja ljudskih prava, ovaj Pregled ipak obuhvaća samo limitirani broj područja. Bez obzira na to, ambicija ostaje kontinuirana i nadamo se da će već iduće godine Pregled za 2018. godinu povećati broj obuhvaćenih istraživačkih područja. U odnosu na preglede ljudskih prava za prethodne godine, izvještaj za 2016. godinu izrađen je korištenjem izmijenjene metodologije. Metodološki okvir ovog Pregleda utemeljen je na Univerzalnom indeksu ljudskih prava Ujedinjenih naroda.
10. UN-ov indeks obuhvaća sve relevantne norme i standarde globalnog sustava zaštite ljudskih prava na jednom mjestu i prikladan je za istraživačke i ine uporabe u gotovo svakom nacionalnom kontekstu. Tako su za potrebe ovog istraživanja, određena područja koja indeks obuhvaća klasificirana kao istraživačka područja koja će i ovaj Pregled obuhvaćati.
11. Sam rad na stvaranju Pregleda stanja ljudskih prava u Hrvatskoj za 2016. godinu temelji se na dvije faze istraživanja.
12. Prva faza uključuje kontinuiran rad tijekom godine na prikupljanju svih relevantnih informacija o sistemskim problemima i kršenjima ljudskih prava u tematskim područjima koja KLJP prati. Te se informacije prikupljaju iz medija, javnih objava tijela vlasti i organizacija civilnog društva, pa zatim klasificiraju i preliminarno obrađuju.
13. Druga faza istraživačkog rada podrazumijeva provođenje polu-strukturiranih intervjua s relevantnim dionicima iz organizacija civilnog društva i akademske zajednice na kraju promatrane godine, kako bi se od njih dobila meritorna ocjena o stanju ljudskih prava u području njihova djelovanja i verificirali zaključci formulirani u prvoj fazi istraživanja.
14. Dionici koji su sudjelovali u drugoj fazi ovog istraživanja za potrebe izrade Pregleda stanja ljudskih prava za 2016. godinu su: Centra za mirovne studije, B.a.B.e., Udruga za podršku žrtvama i svjedocima, Zagreb Pride, CESI, Forum za slobodu odgoja, Mreža mladih Hrvatske i GONG.

OPSEG MEĐUNARODNIH OBVEZA I SURADNJA S MEĐUNARODNIM MEHANIZMIMA I INSTITUCIJAMA ZA LJUDSKA PRAVA

15. I u 2016. godini RH nije poduzela nikakve aktivnosti za ratifikaciju međunarodnih konvencija za zaštitu ljudskih prava koje je Vlada RH potpisala. Međunarodni instrumenti koji su potpisani, a nisu ratificirani su kako slijede:
- Međunarodna konvencija za zaštitu svih osoba od prisilnih nestanaka;
 - Fakultativni protokol Konvencije o pravima djeteta i komunikacijskim procedurama
 - Konvencija Vijeća Europe o prevenciji i suzbijanju nasilja nad ženama i nasilja u obitelji, te
 - Europska socijalna povelja (revidirana).
16. RH također još uvijek nije priznala nadležnost UN-ovog Odbora za eliminaciju rasne diskriminacije da sukladno članku 14. Međunarodne konvencije za eliminaciju svih oblika rasne diskriminacije može zaprimati pritužbe građana RH o povredi njihovih ljudskih prava.
17. RH u prošloj godini također nije pristupila potpisivanju Fakultativnog protokola Međunarodnog pakta o ekonomskim, socijalnim i kulturnim pravima, iako je bila ko-sponzor nacrtu prijedloga protokola. Također, RH nije potpisala Međunarodnu konvenciju za zaštitu prava svih migranata-radnika i članova njihovih obitelji.
18. U pogledu ispunjavanja preuzetih međunarodnih obveza, RH nije podnijela periodične izvještaje o implementaciji Međunarodne konvencije o eliminaciji svih oblika rasne diskriminacije, Međunarodnog pakta o ekonomskim, socijalnim i kulturnim pravima te Fakultativnog protokola Konvencije o pravima djeteta o trgovini djecom, dječjoj prostituciji i dječjoj pornografiji.
19. RH ne čini dovoljno u pogledu diseminacije međunarodnih konvencija za ljudska prava kojih je članica: preporuke i mišljenja UN-ovih odbora nisu sustavno prevedene na hrvatski jezik i diseminirane nadležnim državnim institucijama i općoj javnosti.

PRAVOBRANITELJSTVA I NEZAVISNE INSTITUCIJE ZA LJUDSKA PRAVA

20. Tijekom 2016. godine Pučka pravobraniteljica i ostale posebne pravobraniteljice bile su zbog sadržaja svojih izvještaja o kršenjima ljudskih prava izložene političkim napadima vladajuće većine u Saboru.
21. Sabor je većinom zastupnika odbio prihvatiti godišnji izvještaj Pučke pravobraniteljice za 2015. godinu i godišnji izvještaj pravobraniteljice za djecu za 2015. godinu, što je značajno odstupanje od dotadašnje demokratske prakse i predstavlja jasnu namjeru političke kontrole ovih nezavisnih institucija za ljudska prava.
22. U slučaju Pravobraniteljice za djecu, zbog zakonske manjkavosti koja parlamentu omogućuje razrješenje pravobraniteljice s dužnosti prije isteka mandata, u slučaju neprihvatanja godišnjeg izvještaja u Saboru, otvara se mogućnost smjene sadašnje pravobraniteljice, a strukturalno ova institucija ostaje pod efektivnom političkom kontrolom Sabora, odnosno vladajuće većine.

JAVNE POLITIKE LJUDSKIH PRAVA

23. Iako je nacrt javne politike za suzbijanje diskriminacije s pripadajućim akcijskim planom bio izrađen tijekom 2016. godine, u RH nije napravljen značajni iskorak da se isti usvoje i stupe na snagu, čime se ugrožava pravo građana na jednako postupanje i suzbijanje diskriminacije u svim životnim područjima, posebice društveno najugroženijih skupina. Osim plana suzbijanja diskriminacije, RH također nije usvojila nacionalnu politiku promicanja ravnopravnosti spolova za iduće višegodišnje razdoblje.
24. Krajem 2016. godine istekao je Nacionalni program zaštite i promicanja ljudskih prava za razdoblje od 2013. do 2016. godine čime je Hrvatska ostala bez temeljnog policy dokumenta za zaštitu i promicanje ljudskih prava. Tijekom cijele 2016. godine nije započeo proces evaluacije isteklog nacionalnog programa niti se prionulo izradi novog nacionalnog programa.

JEDNAKOST I SUZBIJANJE DISKRIMINACIJE

25. Najvažniji problem u 2016. godini vezano uz suzbijanje diskriminacije, kao što je opisano gore, je ne donošenje nacionalne politike suzbijanja diskriminacije za višegodišnje razdoblje.
26. U kontekstu sudovanja u slučajevima diskriminacije, postoji problem u praksi s uporabom instituta prebacivanja tereta dokazivanja u građanskim postupcima u slučajevima diskriminacije s tužitelja na tuženika. Također značajni problemi su i javno nedostupne presude sudova u slučajevima diskriminacije, nedovoljno korištenje instituta umješaca, te nedostatak sustavno organiziranih i provedenih treninga za suce i ostale pravosudne djelatnike o europskom i hrvatskom antidiskriminacijskom zakonodavstvu i praksi.

Diskriminacija na temelju spola

27. Diskriminacija žena u području rada i ostvarivanja pristupa socijalnim pravima, usprkos smanjivanju udjela nezaposlenih žena, je i dalje permanentna. Problem je prije svega vidljiv u području rada gdje dolazi do zloupotrebe ugovora o radu na određeno vrijeme, kako bi se formalno pravno bez poteškoća prekinuo radni odnos žena u slučajevima majčinstva. Nedostaje sustavan nadzor inspekcije rada i postupanje kako bi se ovakvi slučajevi otklonili.
28. Nadalje, prema EUROSTAT-ovoj statistici, nejednakost plaća između žena i muškaraca u Hrvatskoj u 2016. godini je iznosila 10% na štetu žena. Međutim, udruge za ljudska prava žena upozoravaju kako je ova brojka vjerojatno i veća.
29. Na razini sustava nedostaje dublja analiza statističkih podataka, odnosno, općenito nedostaje rodno osviješteno prikupljanje i obrada statističkih podataka o nezaposlenosti žena i razlikama u plaćama između žena i muškaraca.
30. U kontekstu rada i majčinstva, veliki problem predstavlja usklađivanje profesionalnih i obiteljskih i roditeljskih obveza, koje dodatno u okruženju konzervativnih društvenih vrijednosti stvaraju pritisak na žene da biraju, umjesto da dijele obiteljske i roditeljske obveze jednako sa svojim partnerima.

Diskriminacija na temelju dobi

31. Najznačajniji problemi vezani uz diskriminaciju na temelju dobi pojavljuju se u području rada i to prije svega kroz provođenje mjera za stručno osposobljavanje mladih bez zasnivanja radnog odnosa. Općenito govoreći, mladi u Hrvatskoj su populacija koja ima 3 puta veću stopu nezaposlenosti od ostatka populacije.
32. Visina naknade za mlade koji koriste ovu mjeru je bila ispod razine minimalne plaće u Hrvatskoj. Dodatan problem koji ova mjera uzrokuje je nemogućnost ostvarivanja drugih prava koja proizlaze iz radnog odnosa, poput korištenja prava na bolovanje u slučaju bolesti. Nedostatak adekvatnog mentorstva prilikom obavljanja stručnog osposobljavanja bez zasnivanja radnog odnosa uvelike negativno utječe na adekvatne uvjete rada i u konačnici na kasniju zapošljivost mladih.
33. Mjere za zapošljavanje mladih su dizajnirane kao opće mjere koje u poseban fokus ne uzimaju rizične i marginalizirane skupine mladih, poput mladih osoba iz sustava alternativne skrbi, mlade beskućnike, odnosno ostale mlade osobe u riziku od socijalne isključenosti.

EDUKACIJA, TRENINZI I PODIZANJE SVIJESTI O LJUDSKIM PRAVIMA

34. Iako se građanski odgoj i obrazovanje u školama provodi kao međupredmetna tema, zastupljenost obrazovnih sadržaja o ljudskim pravima je mala. Učenje o ljudskim pravima u pravilu ovisi o dobroj volji profesora i nastavnika i nije sustavno uređeno na način da su jasno definirani ishodi obrazovanja.
35. Nastavni kurikulum odgoja i obrazovanja o ljudskim pravima nije izrađen te ne postoji sustavna edukacija nastavnika o ljudskim pravima i načinu na koji se ljudska prava trebaju predavati. U konačnici, učenje o ljudskim pravima ovisi o dobroj volji profesora i nastavnika. Zbog velikog nastavnog opterećenja nastavnici često ne uspijevaju uključiti teme ljudskih prava u školsku satnicu.
36. Veliki problem u edukaciji nastavnika i profesora predstavlja arbitrarna i netransparentna praksa Agencije za odgoj i obrazovanje prilikom ocjenjivanja programa stručnog usavršavanja koje provode organizacije civilnog društva.
37. Idući problem je prisutan i djelu odobravanja programa organizacija civilnog društva za provođenja neformalnog obrazovanja o ljudskim pravima u školama, gdje Agencija za odgoj i obrazovanje također ima arbitrarnu i netransparentnu praksu.
38. Također, nedostaje i sustavan monitoring provođenja građanskog odgoja i obrazovanja u školama i kvalitativna analiza sadržaja koji se predaje. Iako Centar za vanjsko vrednovanje obrazovanja provodi evaluaciju cjelokupnog programa građanskog odgoja i obrazovanja, nije poznato kada će rezultati te evaluacije biti objavljeni.
39. Generalno, zbog parceliziranosti cjelokupnog obrazovnog sustava obrazovanje o ljudskim pravima je izrazito podzastupljeno. Direktna posljedica takvog pristupa je vrlo niska razina znanja i izgrađenih kompetencija učenika o ljudskim pravima.
40. Kao primjer dobre prakse potrebno je izdvojiti da su pojedine jedinice lokalne samouprave, poput Grada Rijeke uvele su građanski odgoj i obrazovanje kao izvannastavnu aktivnost u škole na svome području.

SLOBODA IZRAŽAVANJA I MEDIJSKE SLOBODE

Neprofitni mediji

41. Nekoliko dana nakon stupanja na dužnost, novoizabrani ministar kulture u Vladi RH je arbitrarnom odlukom ukinuo Povjerenstvo za neprofitne medije, tijelo koje je odlučivalo o financiranju programa i projekata neprofitnih medija. Time je započela politički motivirana čistka neprofitnih medija koje je Vlada RH doživljavala kao političkog neprijatelja.
42. U prijedlogu državnog proračuna za 2016. godinu, predviđeni iznos za financiranje neprofitnih medija iz javnih izvora smanjen je sa preko tri milijuna kuna na svega nešto više od pola milijuna kuna, što će imati dugoročne posljedice na slobodu medija i izražavanja u Hrvatskoj, ali i na generalno stanje ljudskih prava, pošto su upravo neprofitni mediji učestalije izvještavali o temama kršenja ljudskih prava, posebno društveno marginaliziranih skupina.

Hrvatska radiotelevizija

43. U 2016. godini, HRT se našao pod većim političkim pritiskom i Vladinom kontrolom nego prijašnjih godina. Nakon što je početkom godine Hrvatski sabor smijenio ravnatelja HRT-a, novoimenovani vršitelj dužnosti ravnatelja započeo je sa čistkama novinara, urednika i drugog programskog osoblja na javnoj televiziji. Sveukupno je bez jasnih i transparentnih razloga i kriterija smijenjeno 70 medijskih radnika HRT-a.
44. Također, odmah po stupanju na dužnost nove privremene uprave, HRT je otkazao prikazivanje satirične društveno-političke emisije "Montirani proces", te je raskinut ugovor za snimanje preostalih emisija. Emisija je otkazana pod izgovorom da širi govor mržnje i religijsku i nacionalnu netrpeljivost, ali je pravi razlog za otkazivanje bio politički motivirane prirode, što je jasno vidljivo iz izjava prvog potpredsjednika Vlade o nedopustivosti vrijeđanja države u kojoj se živi.

Vijeće za elektroničke medije

45. Vijeće za elektroničke medije je nezavisna regulatorna institucija koja se našla se pod pritiskom i na političkom udaru vladajućih struktura nakon odluke kojom je sankcionirala govor mržnje izrečen u televizijskoj emisiji "Markov trg" koja se emitirala na lokalnoj komercijalnoj televiziji.
46. Zbog odluke Vijeća, skupina od oko 5000 građana predvođena potpredsjednikom Hrvatskog sabora prosvjedovala je ispred sjedišta Vijeća i isticala stvarnu ili percipiranu etničku pripadnost predsjednice Vijeća srpskoj nacionalnoj manjini. Time su je nastojali omalovažiti i politički diskvalificirati kao neprijateljicu naroda i države i nedopušteno utjecati na neovisan rad Vijeća.
47. Nezavisnost Vijeća je ponovno dovedena u pitanje kada je Vlada RH odlučila preporučiti Hrvatskom saboru da ne usvoji godišnji izvještaj o radu Vijeća za 2014. godinu. Dodatno, Vlada RH je također preporučila Saboru razrješenje članova Vijeća prije isteka mandata čime bi se direktno povrijedila nezavisnost ove institucije važne za slobodu izražavanja i medijske slobode u Hrvatskoj.

SLOBODA UDRUŽIVANJA I BRANITELJI LJUDSKIH PRAVA

48. Tijekom prve polovice 2016. godine Vlada RH je nizom političkih motiviranih akcija napala neovisnost i autonomnost organizacija civilnog društva i time negativno djelovala na ostvarivanje prava na slobodu udruživanja u RH.
49. Prilikom rasprave o izvješću Nacionalne zaklade za razvoj civilnog društva za 2014. godinu, pojedini zastupnici vladajuće većine u Hrvatskom saboru napadali su organizacije civilnog društva prikazujući ih neprijateljima države i naroda i izdajnicima koji rade protivno nacionalnim interesima. Također, organizacije poput Centra za mirovne studije, B.a.B.a., GONG-a i Documente javno su bile difamirane i negativno prikazivane kao stranački svrstane organizacije i proponenti lijevo-liberalne ideologije u Hrvatskoj.
50. Suprotno ustaljenoj praksi savjetovanja sa Savjetom za razvoj civilnog društva, Vlada RH je ne telefonskoj sjednici usvojila Uredbu o kriterijima za utvrđivanje korisnika i načinu raspodjele dijela prihoda od igara za sreću za 2016. godinu, kojom je za više od polovice prepolovljen iznos prihoda Nacionalne zaklade za razvoj civilnog društva za potrebe financiranja projekata i programa organizacija civilnog društva. Vlada RH je koristeći polugu financijske odmazde prema organizacijama neistomišljenicima koje se bave promocijom i zaštitom ljudskih prava, demokratizacijom i suočavanjem s prošlošću, direktno ugrozila i neovisnost organizacija civilnog društva koje pružaju socijalne usluge osobama s invaliditetom, djeci, starijim i nemoćnim osobama i drugim ugroženim društvenim skupinama.
51. Tijekom 2016. godine cjelokupni sustav podrške razvoju civilnog društva u RH je bio duboko destabiliziran aktivnostima, odnosno nečinjenjem Vlade RH. Institucije važne za sustav su bile izložene konstantom političkom pritisku i dovedene u stanje neizvjesnosti.
52. Savjet za razvoj civilnog društva Vlade RH ostao je bez članova iz reda organizacija civilnog društva nakon što su članovi odstupili s pozicija nezadovoljni Vladinom odlukom o financijskoj Uredbi. Ured za udruge Vlade RH napustio je njegov dugogodišnji ravnatelj dok u Nacionalnoj zakladi za razvoj civilnog društva cijelu 2016. godinu nije imenovan novi Upravni odbor, pa je tako stari Upravni odbor funkcionirao na temelju tehničkog mandata. Destabilizacija ovih institucija imala je izrazito negativan utjecaj na mnoge organizacije civilnog društva i na slobodu udruživanja.

PRAVO NA PARTICIPACIJU U JAVNOM ŽIVOTU I PRAVO NA GLASOVANJE

53. Neujednačenost veličine izbornih jedinica na parlamentarnim izborima je kontinuirani problem hrvatskog izbornog sustava te predstavlja ozbiljno narušavanje pasivnog biračkog prava građana. Usprkos upozorenju USUD-a, Hrvatski sabor u 2016. godini nije pokrenuo postupak niti usvojio izmjene zakona kojim bi se izjednačila vrijednost glasa građana u svim izbornim jedinicama i time ispoštovala ustavna garancija jednakosti.
54. Izostanak cjelovitog i učinkovitog nadzora financiranja političkih stranaka i izbornih kampanji ozbiljno dovodi u pitanje ostvarivanje aktivnog biračkog prava građana. DIP provodi samo formalni financijski nadzor koji nije adekvatan za otkrivanje nezakonitih financijskih dotacija stankama. Ukoliko nema adekvatnog nadzora, pojedine liste i kandidati mogu se naći u privilegiranom položaju, što narušava načelo jednakosti građana u izbornom procesu.
55. Ne postoji sustavna edukacija građana koji po prvi puta sudjeluju u izbornom procesu o izborima i pravilnom korištenju svog biračkog prava. Time su mladi birači izloženi mogućnosti da njihov glas bude nevažeći. Također, država ne provodi sustavne aktivnosti ni kampanje kojima bi posebice mlade ljude potaknula na sudjelovanje u izbornom procesu i konzumaciju biračkog prava.
56. Otežano ili onemogućeno ostvarivanje biračkog prava u praksi imaju slijepe i slabovidne osobe. Glasački listići, osim za predsjedničke izbore, nisu otisnuti na Braillevom pismu, što onemogućuje samostalno glasanje slabovidnih i slijepih osoba i time krši biračko pravo na tajnost glasanja. Izborni sustav također otežava ili onemogućuje ostvarivanje biračkog prava građanima koji se na izborni dan zateknu u bolnici te im nije omogućeno glasanje.
57. Tajnost glasanja ugrožena je prilikom ostvarivanja biračkog prava građana pripadnika nacionalnih manjina koji na biračkom mjestu moraju deklarirati svoju nacionalnu pripadnost kako bi dobili glasački listić za manjinsku izbornu jedinicu i time ostvarili svoje biračko pravo.
58. Na izvanrednim parlamentarnim izborima održanim u rujnu 2016. godine, dio građana bez važeće osobne iskaznice nije ostvario biračko pravo jer im birački odbori nisu dali kvalitetnu uputu o mogućnost glasanja uz potvrdu koju su mogli ishoditi u dežurnim uredima državne uprave. Dio građana također nije mogao ostvariti biračko pravo jer im je bez ikakve obavijesti objavljeno prebivalište te zbog toga nisu mogli pristupiti glasanju u izornoj jedinici u kojoj imaju prebivalište.
59. Građani pripadnici nacionalnih manjina na izvanrednim parlamentarnim izborima nisu bili obaviješteni od strane birački odbori o mogućnost glasanja u izornoj jedinici za nacionalne manjine, čime im je onemogućen odabir hoće li svoje biračko pravo ostvariti u općoj ili manjinskoj izornoj jedinici.
60. Također, zabilježeni su pritisci i potplaćivanje građana da izvrše promjene u podacima o nacionalnoj pripadnosti kako bi mogli ostvariti biračko pravo u manjinskoj izornoj jedinici, što predstavlja kazneno djelo. Iako su slučajevi prijavljeni DORH-u, sudski postupci još uvijek nisu pokrenuti.

PRAVO NA PRISTUP PRAVDI KROZ SUSTAV BESPLATNE PRAVNE POMOĆI

61. Sustav primarne besplatne pravne pomoći koje pružaju organizacije civilnog društva ima niz nedostataka koji onemogućavaju efektivan pristup građana pravdi i za posljedicu imaju kršenje prava na jednako postupanje i pristup sudu.
62. Posebno je zabrinjavajuća odredba Zakona o besplatnoj pravnoj pomoći koji propisuje da organizacija civilnog društva gubi status registrirane pružateljice besplatne pravne pomoći ukoliko 3 puta ne dobije javna sredstva u sklopu natječaja. Time se u nepravedan položaj stavljaju organizacije civilnog društva koje pružaju primarnu besplatnu pravnu pomoć a financijska sredstva osiguravaju iz drugih izvora.
63. Nadalje, javna sredstva osigurana na stavci Ministarstva pravosuđa nisu ni približno dostatna za efikasan i stabilan rad organizacija pružateljica besplatne pravne pomoći. Kumulativni iznos sredstava se smanjuje, kasni se s raspisivanjem natječaja, te se određene društvene skupine ne prepoznaju kao prioritetne za pružanje besplatne pravne pomoći.

SUSTAV PODRŠKE ŽRTVAMA I SVJEDOCIMA

64. Sustav zaštite žrtva i svjedoka u Hrvatskoj na normativnoj razini je sveobuhvatno uređen prije nekoliko godina. Međutim, na provedbenoj razini postoje značajni problemi, prije svega što ne postoji akcijski plan za provedbu Nacionalne strategije za razvoj sustava podrške žrtava i svjedoka koji je usvojila Vlada RH.
65. Institucionalizacija cjelokupnog sustava nije provedena do kraja, pa tako samo na 7 od 15 županijskih sudova postoji sustav podrške žrtvama i svjedocima.

ZLOČIN IZ MRŽNJE

66. U normativnom pogledu, lista osnova za definiranje zločina iz mržnje u Kaznenom zakonu RH je tzv. zatvorena lista, što omogućuje teže kažnjavanje za počinjena kaznena djela isključivo po osnovama navedenim u zakonu. Taj normativni nedostatak tzv. zatvorene liste onemogućuje procesiranje kaznenih djela motiviranih mržnjom na temelju drugih osnova, poput regionalne pripadnosti.
67. U tom smislu, bilo bi potrebno proširiti postojeću listu osnova, odnosno normirati tzv. otvorenu listu osnova po uzoru na Zakon o suzbijanju diskriminacije.
68. Nadalje, stupanjem na snagu novog Kaznenog zakona stekli su se uvjeti za usklađivanje Protokola o postupanju u slučajevima zločina iz mržnje s novim zakonodavnim standardima. Iako je nacrt prijedloga protokola izrađen, isti nije tijekom 2016. godine poslan na usvajanje Vladi RH.
69. Važnu zadaću koordinativnog tijela u postupanju u slučajevima zločina iz mržnje ima i Radna skupina za praćenje zločina iz mržnje. Uočeni su manjkavosti u radu ove skupine i to u dijelu ne objavljivanja desegregiranih statističkih podataka o brojevima zločina iz mržnje po skupinama osnova, što za posljedicu ima nemogućnost kreiranja proaktivnih mjera zaštite. Također, Radna skupina ima vrlo uske ovlasti koje se odnose isključivo na praćenje brojeva zločina iz mržnje, bez mogućnosti predlaganja mjera aktivne politike kojima bi se uklonili uzroci ovih neželjenih kaznenih djela i pružila zaštita pripadnicima ugroženih društvenih skupina.
70. I dalje postoje značajni problemi u procesuiranju zločina iz mržnje počinjenih protiv LGBTIQ osoba, prije svega po osnovi izražavanja rodnog identiteta. Žrtve ističu kako policija ni DORH ne prepoznaju važnost identifikacije mržnje kao motiva za počinjenje kaznenog djela. Nadalje, veliki problem predstavlja prekršajno procesuiranje ovakvih djela iako se radi i kaznenim djelima.

LJUDSKA PRAVA ŽENA

Nasilje u obitelji i rodno uvjetovano nasilje

71. U 2016. godini ubijeno je 18 žena od strane muškaraca s kojima su bile u partnerskom ili bračnom odnosu, uz trend porasta kaznenih djela nasilja nad ženama. Kumulativno, u proteklih 10 godina ubijeno je više od 300 žena. Iako je nasilje nad ženama označeno kao izuzetno veliki društveni problem, Vlada i sabor odugovlače s ratifikacijom Istambulske konvencije.
72. Uočeni problemi u vezi suzbijanja rodno uvjetovanog nasilja ponavljaju se već godinama i teško se može zaključiti da je u ovom području, unatoč izmjenama unutar zakonske regulative, došlo do značajnijih poboljšanja. Prekršajni postupci u kojima se sudi radi počinjenog obiteljskog NASILJA i dalje se u brojnim slučajevima provode formalno bez detaljnijeg ulaženja u obiteljsko-pravnu problematiku i razloge nasilja, što često rezultira time da počinitelji priznaju nasilje, odreknu se prava na žalbu čime postupak završava, a žrtva ne dobiva mogućnost iznijeti svoju stranu priče i ukazati na eventualne probleme s ovisnošću kod partnera, na eventualne psihičke probleme kao i potrebu za provođenjem liječenja.
73. Za prekršajne postupke radi počinjenog nasilja u obitelji, žrtvama i nadalje nije predviđena besplatna pravna pomoć u situacijama kada zbog lošijeg imovinskog stanja nisu u mogućnosti platiti zastupanje.
74. Uz fizičko i psihičko nasilje, žene u Hrvatskoj i nadalje su žrtvama ekonomskog nasilja koje se najčešće manifestira kroz uskraćivanje korištenja zajedničke imovine, te nemogućnosti ostvarivanja pristupa zajedničkim dobrima kroz dugi niz godina, a budući je jedini modus utvrđivanja zajednički stečene imovine sudski postupak, odnosno građanska parnica koja u pravilu dugo traje i ne dovodi do željenog ishoda, budući se u parnicama samo utvrđuje što čini zajedničku imovinu, dok je dioba imovine zaseban proces koji također traje.

75. Nadalje, uočen je i problem ambivalentnosti aktera u sustavu rješavanja tzv. konfliktnih razvoda, gdje je u više slučajeva bilo uočeno izjednačavanje partnera, iako je pravomoćnim sudskim odlukama, pa čak i u kaznenim postupcima, utvrđeno nasilje prema partnerici, međutim navedeno se ne uzima u obzir prilikom evaluacije međusobnih odnosa i ocjene roditeljskih kompetencija.
76. Naime, zabilježen je trend porasta tzv. visoko konfliktnih razvoda, što samo po sebi naizgled nije u izravnoj vezi s pristranošću u postupcima odlučivanja o skrbništvu, međutim ono što predstavlja problem jest činjenica da se visoko konfliktnim razvodima ocjenjuju i oni u kojima su zabilježene pojava nasilja u obitelji. U brojnim takvim situacijama, svi akteri u sustavu, počevši od centra za socijalnu skrb, preko sudova i zdravstvenih ustanova, skloni su minorizirati nasilje i isto pripisivati manipulativnosti jednog od roditelja, najčešće roditelju ženskog spola. Iako smo svjesni da postoje malobrojni slučajevi u kojima se lažno prijavljeno nasilje uistinu koristi kao argument za dobivanje skrbništva nad djetetom, smatramo da je opće prisutna percepcija o manipulativnosti u postupcima radi skrbništva izrazito štetna za roditelje koji su uistinu pretrpjeli nasilje, čime se stavljaju u nepovoljniji položaj.
77. Partnersko nasilje u vezama mladih sve se češće prepoznaje kao oblik nasilja u adolescentskim vezama iako ga zakoni ni praksa nadležnih državnih institucija ne prepoznaje i adekvatno adresira. Protokol o postupanju u slučajevima nasilja među djecom i mladima iz 2004. godine uopće ne spominje ovakvu vrstu nasilja, već isključivo vršnjačko nasilje, koje nije primjeren termin.

Seksualno i reproduktivno zdravlje

78. Ostvarivanje prava na seksualno i reproduktivno zdravlje opće populacije, a posebice djevojčica i žena, u Hrvatskoj je uvelike otežano i onemogućeno neprovedbom cjelovitog i na znanstvenim činjenicama utemeljenog obrazovnog programa zdravstvenog odgoja o seksualnom i reproduktivnom zdravlju.
79. U kontekstu ostvarivanja prava na odlučivanje o reproduktivnom zdravlju i trudnoći kao sistemski problem se ističe nereguliranost pristupa pravu na priziv savjesti liječnika i farmaceuta, što ima negativan učinak na dostupnost usluge prekida trudnoće u bolnicama.
80. Dostupnost usluge hitne kontracepcije je u 2016. godini liberalizirana sredinom godine, ali i dalje ostaje problem nedovoljne reguliranosti priziva savjeta farmaceuta koji onemogućuje ženama pristup ovoj usluzi. U manjim sredinama i ruralnim područjima gdje posluju po jedna ljekarna i bolnica, u slučaju priziva savjesti svih ljekarnika i liječnika, ženama je de facto u potpunosti onemogućen pristup ostvarivanju prava na seksualno i reproduktivno zdravlje.
81. Izražen je problem stigmatizacije žena koje se odluče na prekid trudnoće, odnosno koriste farmaceutske pripravke za planiranje majčinstva, od strane konzervativnih religijskih skupina. Najznačajniji negativni primjeri ovoga su TV i radio spotovi koji stigmatiziraju i odvraćaju žene od pobačaja plasiranjem lažnih i netočnih informacija.

TRAŽITELJI AZILA I OSOBE POD SUPSIDIJARNOM ZAŠTITOM

82. U postupcima odobravanja azila u RH zabilježeni su značajni problemi s pravilima i praksom saslušavanja. U kontekstu osiguravanja prevoditeljskih usluga uočeni su problemi dostupnosti malog broja prevoditelja koji razumiju specifične dijalekte arapskog jezika, nema dovoljno prevoditelja koji su senzibilizirani za posebnosti kulturoloških i rodno osjetljivih konteksta zemalja iz kojih dolaze tražitelji azila.
83. Također su zamijećeni značajni propusti u praksi prevođenja koje je neadekvatno i neprofesionalno odrađivano na način da prevoditelji ne prevode doslovno iskaze tražitelja azila, već iznose interpretacije rečenog, vlastite stavove i samostalne procjene stanja o zemlji iz koje dolazi tražitelj azila.
84. Dodatno je problematična praksa upravnih sudova koji na temelju sigurnosnih procjena koje nije moguće ispitati u sudskom procesu, donose negativna rješenja o statusu azila, čime se krši pravo na pravično suđenje.
85. Iako država ima obvezu osigurati adekvatno stanovanje na individualnoj osnovi na rok od dvije godine osobama pod međunarodnom zaštitom, u praksi se događa da osobe ostaju po šest i više mjeseci u hotelu Porin, što uvelike onemogućava njihovo osamostaljivanje i društvenu integraciju.
86. Sustav zdravstvene skrbi za tražitelje azila i iregularne migrante osigurava samo hitnu i neophodnu medicinsku pomoć, bez pristupa zdravstvenim uslugama liječenja kroničnih i akutnih oboljenja, čime se krši pravo na zdravlje. Također, uzimajući u obzir traumatska iskustva migracija, tražiteljima azila nije osigurana nikakav oblik psihološke skrbi o mentalnom zdravlju.
87. Iznos socijalne pomoći za tražitelje azila i azilante od 100, odnosno 500 kuna na mjesečnoj osnovi nije dovoljan ni za nabavku potrepština za osnovnu higijenu.
88. U kontekstu obrazovanja, nepostojanje sustavnog učenja hrvatskog jezika i kulture u potpunosti onemogućuje društvenu i ekonomsku integraciju osoba pod međunarodnom zaštitom. Poseban problem predstavlja isključivanje djece iregularnih imigranata iz obrazovnog sustava koja, umjesto da su dodijeljena privremenim skrbnicima, budu smješтана u odgojno popravne ustanove i uopće ne pogađaju školsku nastavu.
89. Iako se počelo s uključivanjem djece tražitelja azila i azilanata u obrazovni sustav, nema sistemski uređene pripreme i dopunske nastave kojom bi se omogućilo stjecanje preduvjeta za kvalitetno praćenje nastave.
90. Zbog problema pri verifikaciji svjedodžbi i diploma, te zbog nepostojanja sustava verifikacije znanja i vještina uslijed neimanja diploma, tražiteljima azila i azilantima je onemogućen pristup srednjoškolskom i posebno akademskom obrazovanju.

HUMAN RIGHTS IN CROATIA

overview of
2016

KUĆA LJUDSKIH PRAVA ZAGREB
Članica Human Rights House Network

centri znanja
ZA DRUŠTVENI RAZVOJ

CONTENT

INTRODUCTION	3
METHODOLOGY	4
EXTENT OF THE INTERNATIONAL OBLIGATIONS AND COOPERATION WITH INTERNATIONAL HUMAN RIGHTS MECHANISMS AND INSTITUTIONS	5
OMBUDSPERSONS AND INDEPENDENT HUMAN RIGHTS INSTITUTIONS	6
HUMAN RIGHTS POLICIES	6
EQUALITY AND COMBATING DISCRIMINATION	6
Discrimination Based on Sex	7
Discrimination Based on Age	7
EDUCATION, TRAINING AND RASING AWARENESS ON HUMAN RIGHTS	7
FREEDOM OF EXPRESSION AND MEDIA FREEDOMS	8
Nonprofit media	8
Croatian radiotelevision	8
Electronic media council	9
FREEDOM OF ASSOCIATION AND HUMAN RIGHTS DEFENDERS	9
RIGHT TO PARTICIPATION IN PUBLIC LIFE AND RIGHT TO VOTE	10
RIGHT TO ACCESS JUSTICE THROUGH THE FREE LEGAL AID SYSTEM	11
VICTIM AND WITNESSES SUPPORT SYSTEM	11
HATE CRIME	12
WOMEN HUMAN RIGHTS	12
Domestic violence and gender based violence	12
Sexual and reproductive rights	13
ASYLUM SEEKERS AND PERSONS UNDER SUBSIDIARY PROTECTION	14

INTRODUCTION

1. The human rights situation in Croatia in 2016 has recorded its most dramatic decline in the past ten years. The main reason for such a sudden and systematic disruption of the entire national system of protection and promotion of human rights lies in politics.
2. By coming to power of the Patriotic Coalition and the beginning of their short, but destructive mandate were marked by the strike of the executive and parliamentary majority on freedom and independence of the media, civil society organizations, independent institution and regulatory agencies. Most of the year was marked by the illiberal Orešković Government, which in a good part implemented policies opposed to norms and standards of human rights.
3. The failure to acknowledge human rights reports of the Ombudswoman and some special ombuds institutions, ie the relativization of human rights violations, and recommendations for improving the system repeatedly repeated by these institutions for years, were a serious blow to the independence and functionality of the national system of protection and promotion of human rights.
4. Reducing public money for the work of human rights organizations overnight and without public debate was an attempt by the Government to silence and eliminate critical voices and one of the pillars of democratic life. The ruling majority campaign of undermining and portraying non-governmental human rights organizations as an enemy of the state and the people has been systematically implemented in the media and in the Croatian Parliament.
5. Already poor situation of the media scene was further aggravated by the Government's pressure on independent media and journalists through the abolition of public funding. The attacks on journalists and insulting journalists have further penetrated public discourse, and such behavior was partially legitimized by the then Minister of culture.
6. Croatian radio-television has become the site of political cash and supervision. More than 70 HRT employees have been left out of work, moved to other jobs or de facto degraded.
7. In the upcoming parliamentary elections, a new parliamentary majority had been formed, announcing a turning-point and a shift from the Orešković's illiberal policies. At the time of writing these lines it is not possible to predict whether this will really come to realization. However, it is important to point out that the fulfillment of this promise will have to be measured by success in repairing the damage done in the first step, while in the other we expect the return of human rights to the political agenda.

METHODOLOGY

8. This 2016 Human Rights Overview represents a continuous effort of the Human Rights House in Zagreb to, in cooperation with other civil society organizations dealing with protection, respect and promotion of human rights in specific areas, encompass systemic problems in protection, respect and promotion of human rights in the concerned year.
9. Although it has the ambition to cover all areas of life where there are systemic problems and violations of human rights, this Overview only covers a limited number of areas. Nevertheless, ambition remains continuous and we hope that next year the 2018 Overview will increase the number of research areas covered. With respect to human rights overviews for previous years, the 2016 report was prepared using the revised methodology. The methodological framework of this Overview is based on the Universal Human Rights Index of the United Nations.
10. The UN Index covers all relevant norms and standards of a global human rights protection system at one place, and is suitable for research and use in almost every national context. Thus, for the purposes of this research, certain areas covered by the Index are classified as the research areas to be covered by this Overview.
11. The work on creating the 2016 Human Rights Overview is based on two stages of research.
12. The first phase involves continuous work throughout the year on collecting all relevant information on systemic problems and human rights violations in the thematic areas that the HTHZ monitors. This information is collected from the media, public announcements of the authorities and civil society organizations, and then classified and preliminarily processed.
13. The second phase of the research work implies conducting semi-structured interviews with relevant stakeholders from civil society organizations and the academic community at the end of the observed year to get a merit evaluation of the human rights situation in their and verify the conclusions formulated in the first phase of the research.
14. Stakeholders who participated in the second phase of this research for the purpose of preparing the 2016 Human Rights Overview are: Center for Peace Studies, B.a.B.e., Victims and Witness Support Association, Zagreb Pride, CESI, Forum for Freedom of Education, Croatian Youth Network and GONG.

EXTENT OF THE INTERNATIONAL OBLIGATIONS AND COOPERATION WITH INTERNATIONAL HUMAN RIGHTS MECHANISMS AND INSTITUTIONS

15. In 2016, the Republic of Croatia has not undertaken any activities for the ratification of the international human rights conventions signed by the Government. International instruments that have been signed and have not been ratified is as follows:
- International Convention for the Protection of All Persons from Forced Disappearance;
 - Optional Protocol to the Convention on the Rights of the Child and Communication Procedures
 - The Council of Europe Convention on the Prevention and Suppression of Violence against Women and Domestic Violence, and
 - European Social Charter (revised).
16. The Republic of Croatia has still not recognized the competence of the UN Racial Discrimination Committee that in accordance with Article 14 of the International Convention on the Elimination of All Forms of Racial Discrimination may receive complaints from citizens of the Republic of Croatia on the violation of their human rights.
17. Last year, the Republic of Croatia has also failed to sign the Optional Protocol to the International Covenant on Economic, Social and Cultural Rights, although it co-sponsored the draft protocol proposal. Also, the Republic of Croatia has not signed the International Convention for the Protection of Rights of All Migrant Workers and their Family Members.
18. With regard to the fulfillment of the international obligations undertaken, the Republic of Croatia has not submitted periodic reports on the implementation of the International Convention on the Elimination of All Forms of Racial Discrimination, the International Covenant on Economic, Social and Cultural Rights and the Optional Protocol to the Convention on the Rights of the Child on Child Trade, Child Prostitution and Child Pornography.
19. The Republic of Croatia does not do enough in terms of the dissemination of international human rights conventions which is a member: recommendations and opinions of UN committees are not systematically translated into Croatian and disseminated to competent state institutions and to the general public.

OMBUDSPERSONS AND INDEPENDENT HUMAN RIGHTS INSTITUTIONS

20. During 2016, the Ombudswoman and other special ombudspersons were exposed to political attacks by the ruling majority in the Parliament because of their reports on human rights violations.
21. The Parliament has largely refused to accept the annual report of the Ombudswoman for 2015 and the annual report of the Gender Equality Ombudswoman for 2015, which is a significant deviation from the current democratic practice and represents a clear intention of political control of these independent human rights institutions.
22. In the case of the Ombudsperson for Children, due to the legal deficiency that allows Parliament to dismiss the Ombudsperson from office before the expiry of the mandate in the event of a failure to accept the annual report in Parliament, the possibility of dismissal of the current Ombudsperson is opened, and this institution remains structurally under effective political control of the Parliament.

HUMAN RIGHTS POLICIES

23. Although the draft policy on combating discrimination and the related action plan was drafted in 2016, no significant step forward was taken to adopt and come into force, thus jeopardizing citizens' right to equal treatment and suppression of discrimination in all areas of life, especially the socially endangered groups. In addition to the anti-discrimination plan, the Republic of Croatia has also failed to adopt a national gender equality policy for the next multi-annual period.
24. By the end of 2016, the National Program for Protection and Promotion of Human Rights expired for the period from 2013 to 2016, leaving Croatia without any fundamental policy to protect and promote human rights. During 2016, the Government did not start the process of evaluating the expired national program nor did it come to develop a new national program.

EQUALITY AND COMBATING DISCRIMINATION

25. The most important problem in combating discrimination in 2016, as described above, is not adoption of a national anti-discrimination policy for a multi-annual period.
26. In the context of litigation in cases of discrimination, there is a problem in practice with shifting burden of proof in civil proceedings in cases of discrimination against the plaintiff. Also significant problems are the publicly inaccessible judgments of the courts in cases of discrimination, insufficient use of the intervention institute, and the lack of systematically organized and conducted trainings for judges and other judicial staff on European and Croatian anti-discrimination legislation and practices.

Discrimination Based on Sex

27. Discrimination of women in the field of work and access to social rights, despite the reduction of the share of unemployed women, is still permanent. The problem is primarily visible in the area of work where fixed-term employment contracts are misused as a mean of cancelation of the labor contract of pregnant women. There is a lack of systematic oversight of the work inspection and actions to eliminate these abuses.
28. Furthermore, according to EUROSTAT statistics, the inequality of pay between women and men in Croatia in 2016 was 10% at the expense of women. However, women's rights organizations warn that this figure is likely to be higher.
29. At the system level, there is no deeper analysis of statistical data, ie, there is generally no gender-responsive collection and processing of statistical data on women's unemployment and gender pay differences between women and men.
30. In the context of work and maternity, the major problem is the harmonization of professional, family and parental responsibilities, which in addition to the conservative social values and the environment create pressures for women to choose instead of sharing their family and parental responsibilities equally with their partners.

Discrimination Based on Age

31. The most important age-related discrimination issues arise in the field of work through the implementation of measures for the professional training of young people without establishing a working relationship. Generally speaking, young people in Croatia are populations with a 3 times higher unemployment rate than the rest of the population.
32. The level of remuneration for young people using this measure was below the minimum wage level in Croatia. An additional problem that this measure causes is the inability to exercise other rights arising from work, such as the use of the right to sickness in the event of illness. Lack of adequate mentorship when conducting vocational training without establishing a working relationship greatly affects adequate working conditions and ultimately on general employability of young people.
33. Youth employment measures are designed as general measures that do not take risky and marginalized youth groups, such as young people from alternative care systems, young homeless people or other young people at risk of social exclusion, to a particular focus.

EDUCATION, TRAINING AND RAISING AWARENESS ON HUMAN RIGHTS

34. Although civic education in schools is being carried out as an interdisciplinary topic, the representation of educational content on human rights is small. Human rights education generally depends on the good will of professors and teachers and is not systematically regulated in such a way that the outcomes of education are clearly defined.
35. The Curriculum of Human Rights Education has not been drafted and there is no systematic education of human rights for teachers and on the way human rights should be taught. Ultimately, learning about human rights depends on the good will of professors and teachers. Due to the high educational burden, teachers often fail to include human rights topics at school time.

36. A major problem in educating teachers and professors is the arbitrary and non-transparent practice of the Education and Training Agency when assessing professional training programs conducted by civil society organizations.
37. An identical problem is also present in the work of approving programs of civil society organizations for the implementation of informal education on human rights in schools, where the Education and Training Agency also has an arbitrary and non-transparent practice.
38. Also, there is a lack of systematic monitoring of the implementation of civic education in schools and the qualitative analysis of the content being submitted. Although the Center for External Evaluation of Education conducts an evaluation of the entire program of civic education, it is not known when the results of this evaluation will be published.
39. Generally, due to fragmentation of the entire education system, human rights education is highly underlined. The direct consequence of such an approach is the very low level of knowledge and competence of the students about human rights.
40. As an example of good practice it should be noted that some local self-government units, such as the City of Rijeka, have introduced civic education as an extra-curricular activity in the schools in their area.

FREEDOM OF EXPRESSION AND MEDIA FREEDOMS

Nonprofit media

41. A few days after his appointment, the newly elected Minister of Culture in the Government of the Republic of Croatia abolished the Committee for Non-Profit Media, the body that decided over the fund programs and projects of non-profit media, by an arbitrary decision. This was the beginning of a politically motivated clean-up of non-profit media that the Government of Croatia was perceiving as a political enemy.
42. In the proposal of the State Budget for 2016, the envisaged amount of funding for non-profit media from public sources has been reduced by more than HRK 3 million to just over half a million, which will have long-term consequences on freedom of media and expression in Croatia, the general state of human rights, since non-profit media reported more frequently on human rights violations, particularly socially marginalized groups.

Croatian radiotelevision

43. In 2016, HRT was under greater political pressure and Government control than in previous years. After the Croatian Parliament abolished the HRT Director at the beginning of the year, the newly appointed Acting Director started with the cleansing of journalists, editors and other program staff on public television. Overall, without clear and transparent reasons, 70 media employees of HRT were dismissed or degraded.
44. Also, immediately after the appointment of the new interim administration, HRT canceled the satirical socio-political show "Montirani Proces", and the contract for the recording of the remaining shows was terminated. The show was canceled under the pretext of spreading hate speech and religious and national intolerance, but the real reason for the dismissal was politically motivated nature, which is clearly apparent from the statement by the First Deputy Prime Minister on unacceptably of offending the country in which one lives in.

Electronic media council

45. The Electronic Media Council is an independent regulatory body that has been under pressure and the political stalemate of ruling structures after a decision to sanction hate speech on the television show "Markov trg" broadcast on local commercial television.
46. Due to the Council's decision, a group of about 5000 citizens led by the Vice-President of the Croatian Parliament protested in front of the seat of the Council and emphasized the actual or perceived ethnic belonging of the President of the Council to the Serbian National Minority. By doing so, they sought to undermine and politically disqualify her as an enemy of the people and the state and to unduly influence the Council's independent work.
47. The Independence of the Council was once again questioned when the Government decided to recommend to the Croatian Parliament not to adopt the annual report on the work of the Council for 2014. In addition, the Government has also recommended to the Parliament dismissal of the members of the Council before the mandate expires, which would directly inflict the independence of this institution important for freedom of expression and media freedoms in Croatia.

FREEDOM OF ASSOCIATION AND HUMAN RIGHTS DEFENDERS

48. During the first half of 2016, the Government challenged the independence and autonomy of civil society organizations with a series of politically motivated actions, thus negatively affecting the exercise of the right to freedom of association in the Republic of Croatia.
49. When discussing the report of the National Foundation for Civil Society Development for 2014, some MPs of the ruling majority in the Croatian Parliament attacked civil society organizations by displaying them as the enemies of the state and people, and traitors who are acting contrary to national interests. Also, organizations such as the Center for Peace Studies, B.a.B.e., GONG and Documenta were publicly defamed and negatively portrayed as party-organized organizations and proponents of left-liberal ideology in Croatia.
50. Contrary to the established practice of consulting with the Civil Society Development Council, the Government adopted the Regulation on criteria for determining the beneficiary and the method of allocating part of the income from the Games of Chance for 2016 at the telephone session, which by more than half halves the revenue of the National Foundation for civil society development for the financing of projects and programs of civil society organizations. The Government, using the leverage of financial repression towards organizations which work in fields of promotion and protection of human rights, democratization and dealing with the past, providing social services to persons with disabilities, children, elderly and helpless persons and other vulnerable social groups directly jeopardized the independence of these civil society organizations.
51. During 2016, the entire system of support to civil society development in Croatia was deeply destabilized by the activities of the Government. Institutions important to the system were subjected to constant political pressure and brought to a state of uncertainty.
52. The Council for Civil Society Development of the Government of the Republic of Croatia has remained without members of the civil society organizations after the members departed from the positions dissatisfied with the Government's decision on the Financial Regulation. The Office of the Government of the Republic of Croatia left its long-time director while the new Board of Directors was not appointed in the National Foundation for Civil Society Development for the whole of 2016, so the old Steering Board functioned on the basis of a technical mandate. The destabilization of these institutions had an extremely negative impact on many civil society organizations and the freedom of association.

RIGHT TO PARTICIPATION IN PUBLIC LIFE AND RIGHT TO VOTE

53. The inconsistency of the size of the constituencies in the parliamentary elections is a continuous problem of the Croatian electoral system and represents a serious violation of a passive voter's rights of citizens. Despite the Constitutional Court warning, the Croatian Parliament in 2016 did not initiate proceedings or adopt amendments to the law to equalize voters in all constituencies, thereby respecting the constitutional guarantee of equality.
54. Absence of comprehensive and effective oversight of the political party financing system and electoral campaigns seriously challenges the exercise of active voter rights by citizens. The State Electoral Commission carries out only formal financial controls that are not adequate to detect illegal financial grants. If there is no adequate oversight, individual lists and candidates can be found in a privileged position, which violates the principle of equality of citizens in the electoral process.
55. There is no systematic education of citizens who participate for the first time in the electoral process of elections and the proper use of their electoral rights. This is why young voters are exposed to the possibility of their voices being void. Also, the state does not conduct systematic activities or campaigns that would, in particular, encourage young people to participate in the electoral process and to consume electoral rights.
56. Vulnerable and weak-sighted persons in practice experience problems regarding exercise of the right to vote. Polling ballots, except for the presidential election, are not printed on the Braille letter, which prevents the independent vote of the blind and weak-sighted persons, thereby violating the voting right to the secrecy of the vote. The electoral system also makes it difficult or impossible to exercise voter rights for citizens who are in the hospital on election day.
57. The secrecy of the vote is jeopardized for citizens voting for on national minorities lists who have to declare their nationality in the polling station in order to obtain a ballot box for the minority constituency and thereby achieve their electoral right.
58. At the extraordinary parliamentary elections held in September 2016, some citizens without a valid ID had not gained the right to vote because their polling boards did not give a high quality guidance on the possibility of voting with the certificate they could obtain in the state offices. A part of the citizens could not have exercised the right to vote because they had no permanent residence without notice and therefore could not vote in the constituency in which they reside.
59. Citizens of national minorities at the extraordinary parliamentary elections were not informed by the electoral committees about the possibility of voting in a constituency for national minorities, which made it impossible for them to decide whether their electoral right would be exercised in the general or minority constituency.
60. Also, pressures and subscribing to citizens to make changes to nationality data were recorded in order to have the right to vote in a minority constituency, which is a criminal offense. Although cases have been reported to the State Attorney's Office, court proceedings have not yet been initiated.

RIGHT TO ACCESS JUSTICE THROUGH THE FREE LEGAL AID SYSTEM

61. The system of primary free legal aid provided by civil society organizations has a number of shortcomings that prevent effective access of citizens to justice and as a consequence violate the right to equal treatment and access to court.
62. Particularly worrying is the provision of the Free Legal Aid Act, which stipulates that a civil society organization loses the status of a registered provider of free legal aid if it does not receive public funds for 3 times within the contest. In this way, civil society organizations that provide primary free legal aid and get financial resources from other sources are placed in an unfair position.
63. Furthermore, the public funds provided by the Ministry of Justice are not nearly sufficient for the efficient and stable operation of free legal aid organizations. The cumulative amount of funds is reduced, late with the call for tenders, and certain social groups are not recognized as a priority for providing free legal aid.

VICTIM AND WITNESSES SUPPORT SYSTEM

64. The victim and witness protection system in Croatia at the normative level has been comprehensively regulated a few years ago. However, there are significant problems at the implementation level, primarily because there is no action plan for the implementation of the National Strategy for the Development of Victim Support Systems and the Witness adopted by the Government.
65. Institutionalization of the entire system has not been completed, so only 7 out of 15 county courts have victim and witness support systems in place.

HATE CRIME

66. In the normative view, the basis for defining hate crimes in the Criminal Code of the Republic of Croatia is the closed list, which makes it easier to punish criminal offenses solely on the basis of the law. This normative disadvantage of the closed lists prevent the processing of hate-motivated crimes based on other grounds, such as regional affiliation.
67. In that sense, it would be necessary to extend the existing list of bases, ie to standardize an open list of grounds based on the Anti-Discrimination Act.
68. Further, the entry into force of the new Criminal Code provided the conditions for harmonizing the Protocol on the Treatment of Hate Crime Consequences with the new legislative standards. Although the draft protocol proposal was drafted, it was not sent to the Government of the Republic of Croatia during 2016 for the adoption.
69. An important task of the coordinating body in dealing with hate crimes is the Hate Crime Working Group. There are some shortcomings in the work of this group, in the part of not publishing desegregated statistical data on hate crime numbers by groups of bases, resulting in the impossibility of creating proactive protection measures. Also, the Working Group has very strict powers that relate exclusively to the monitoring of hate crime numbers, without the possibility of proposing active policy measures to remove the causes of these unwanted offenses and provide protection to members of vulnerable social groups.
70. There are still significant problems in prosecuting hate crimes committed against LGBTIQ people, primarily on the basis of gender identity. Victims point out that neither the police nor the State Attorney's Office recognize the importance of hate identification as motives for the commission of a criminal offense. Furthermore, a major problem is misdemeanor prosecution of such a part, even if it is punishable as a criminal act.

WOMEN HUMAN RIGHTS

Domestic violence and gender based violence

71. In 2016, 18 women were killed by men with whom they were in partnership or marital relationship, with the trend of rising violence against women. Cumulatively, more than 300 women have been killed in the past 10 years. Although violence against women is marked as an extremely big social problem, the Government and Parliament are delaying ratification of the Istanbul Convention.
72. The problems encountered in combating gender-based violence have been repeated for years and it can hardly be concluded that there have been significant improvements in this area, despite changes in the legislation. Misdemeanor proceedings for domestic violence still in many cases are being conducted formally without any detailed involvement in the family law problem and the reasons for the violence, which often results in the perpetrators recognizing the violence, are denied the right to appeal, thus terminating the proceedings and the victim does not have the opportunity to present her side of the story and point to possible problems with the partner's dependency, possible psychological problems, and the need for treatment.
73. For misdemeanor proceedings for the perpetration of domestic violence, victims are not yet provided free legal aid in situations where they are unable to pay for representation because of poor property status.

74. In addition to physical and psychological violence, women in Croatia are still victims of economic violence most often manifested through the denial of the use of joint property and the inability to access common goods over a long period of time, and since the only way of establishing jointly acquired property is a judicial process, a lawsuit that, as a rule, lasts for a long time and does not lead to the desired outcome, since it only defines what constitutes a joint property, while the division of property is a separate process that also lasts.
75. Furthermore, the problem of ambivalence of actors in the system of solving the so-called " conflicting divorces, where multiple partners have been identified, even though court decisions are valid and even criminal proceedings have identified violence against their partner, but these are not taken into account when evaluating interpersonal relationships and assessing parental competence.
76. Namely, there is a trend of increasing of the so-called highly conflicting divorces, which in themselves apparently are not directly related to bias in custodial proceedings, but what constitutes a problem is the fact that highly conflicting divorces are also judged by those who have experienced domestic violence. In a number of such situations, all actors in the system, starting from the social welfare center, through courts and health institutions, are inclined to minimize the violence and also to attribute manipulation to one of the parents, most often the female parent. Although we are aware that there are a few cases where falsely reported violence is indeed used as an argument for obtaining child custody, we believe that the general perception of manipulation in custody procedures is extremely damaging to parents who have actually suffered violence, thus placing them at a disadvantage position.
77. Partner violence in youth relationships is increasingly recognized as a form of violence in adolescent relationships although the law and practices of competent state institutions do not recognize and adequately address the issue. The 2004 Protocol on the Treatment of Violence between Children and Youth does not mention this kind of violence, but exclusively peer violence, which is not an appropriate term.

Sexual and reproductive rights

78. Realization of the right to sexual and reproductive health of the general population, especially girls and women, is greatly impeded in Croatia and is prevented by the failure of not having full and scientific fact based established education program of education on sexual and reproductive health.
79. In the context of exercising the right to deciding on reproductive health and pregnancy as a systemic problem, the unregulated access to the right of conscience objection of physicians and pharmacists is highlighted, which has a negative effect on the availability of hospital breakdown services.
80. The availability of emergency contraception services is liberalized by mid-2016, but there remains the problem of insufficient regulation over conscience objection of pharmacists' advice that prevents women from accessing this service. In smaller communities and rural areas where one pharmacy and hospital are operating, in the case of all-pharmacists and doctors' consciences objection, women are de facto completely denied access to the right to sexual and reproductive health.
81. There is a underlined problem of stigmatization of women who are opting for pregnancy termination or use of pharmaceutical preparations for motherhood planning by conservative religious groups. The most notable negative examples of this are TV and radio spots that stigmatize and deter women from abortion by selling false and inaccurate information.

ASYLUM SEEKERS AND PERSONS UNDER SUBSIDIARY PROTECTION

82. There are significant problems with the rules and practice of hearing in the procedures for granting asylum in the Republic of Croatia. In the context of providing translation services, problems with the availability of a small number of translators who understand specific Arabic dialects are noticed, there are not enough translators who are sensitized to the particularities of the cultural and gender sensitive context of the countries from which asylum seekers come.
83. Significant mistakes in translation practices, which are inadequate and unprofessional, have been noted in the way that translators do not translate the asylum seekers' literary statements, but include the interpretation of the said, their own views and independent assessments of the country of the asylum seeker.
84. Additionally, the problematic practice of administrative courts violates the rights to fair trial due to a process that is based on security assessments that can not be investigated in the court process.
85. Although the state has an obligation to provide adequate housing on an individual basis for two years under international protection, it is in practice that people stay for six or more months at the Porin Hotel, which greatly impedes their independence and social integration.
86. The healthcare system for asylum seekers and irregular migrants provides only urgent and necessary medical assistance without access to healthcare services for the treatment of chronic and acute illnesses, thereby violating the right to health. Also, given the traumatic experiences of migration, no form of psychological mental health care is provided to asylum seekers.
87. The amount of social assistance for asylum seekers and asylum seekers of HRK and HRK 500 on a monthly basis is also insufficient for the supply of basic hygiene supplies.
88. In the context of education, the absence of systematic learning of Croatian language and culture completely disables the social and economic integration of persons under international protection. A particular problem is the exclusion of children of irregular immigrants from the education system who, instead of being assigned to temporary custodians, are accommodated in correctional facilities and do not at all attend school education.
89. Although the inclusion of asylum seekers and asylum seekers has begun in the education system, there is no systematic preparatory and supplementary teaching that would enable the acquisition of preconditions for good quality teaching.
90. Due to problems in verifying the certificates and diplomas, and because of the lack of a system of verification of knowledge and skills due to lack of diplomas, asylum seekers and asylum holders are denied access to high school and especially academic education.

KUĆA LJUDSKIH PRAVA ZAGREB

Članica Human Rights House Network

**Financijski
podržava**

Nacionalna
zaklada za
razvoj
civilnoga
društva

**HUMAN RIGHTS HOUSE
FOUNDATION**

Ova publikacija nastala je uz financijsku podršku Nacionalne zaklade za razvoj civilnog društva i Human Rights House Foundation.

Za sadržaj je isključivo odgovorna Kuća Ljudskih prava Zagreb.

Stajališta izražena u ovoj publikaciji ne mogu se smatrati službenim stavom donatora niti nužno odražavaju stajališta donatora.

Kuća Ljudskih prava Zagreb je Centar znanja u području ljudskih prava u okviru Razvojne suradnje s Nacionalnom zakladom.

This publication has been produced with the assistance of the National Foundation for Civil Society Development and Human Rights House Foundation.

The contents of this publication are the sole responsibility of Human Rights House Zagreb and can in no way be taken to reflect the views of the donors.